

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Égész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér.

Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS: **FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések elosó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Hü Magyarországnak népéhez

Motto: A mi kenyerünket add meg nekünk ma; és: 1848. jöj-jön el a te világod!

Írta: **Vétreös Jenő**, győri ügyvéd.

(2. Folytatás.)

Az alkotmányos kormányzat meggyökerezésének meghatározása is nem a királyi fejedelmi joga, hanem a parlamenté, a nemzeté s Ő Felségét nem illeti meg a jog arra nézve, hogy előzetes cenzurát és vétőt gyakorolhasson, vagy nyomást gyakorolhasson a kormányzat parlamentáris irányának meghatározására tekintetében. Ő Felségének fejedelmi jogait eszébe sincs egyetlen egy magyarnak sem csorbitani, de azt sem fogja soha sem Magyarország megengedni, hogy a király az ő fejedelmi jogait az ő saját önkénye szerint feltegye, bővítsé s tetszése szerint magyarázhassa.

A fejedelmi jogok tartalma s körjelmé tekintetében felmerülő nézet eltérések egyáltalában nem intézhetők el egyoldalul Ő Felsége által parancs szóval vagy karhatalommal, hanem azoknak nyilvántartása, ellenőrzése, esetleg magyarázata s terjedelmének megállapítása is: a magyar parlamentnek, a magyar törvényhozásnak képezi elvitázhatatlan jogát. Teljesen igazolatlan ennél fogva a kiáltványoknak azon kifejezése, hogy Ő Felsége fejedelmi jogai sérelme nélkül nem volt a kormány megalakítható, mert hiszen e tekintetben az illetékes faktor, a törvényhozás még nem nyilatkozott.

„Sőt, a mikor a múlt év június havában éppen a fenforgó ellentételekre való tekintettel egyenesen arra a célra nevezünk ki kormányt, hogy a kormányzat folytonosságának törvényszerű fentartásán kívül a kiegyenlítést megkísérelje, a szövetszert pártok ezt az alkotmányos kísérletet a legridegebben utasították vissza s ennek oly alakban adtak kifejezést, mely egyenesen a kormány kinevezését és felmentését tárgyozó királyi jogainkba ütközött.”

A kormány kinevezésének és felmentésének joga kétségtelesen a királyt illeti, ellenben ezzel szemben a nemzetnek joga az, hogy a parlamentáris kormányzatnak és alkotmányosságának legfőbb feltétele, a kormány jogi és anyagi felelőssége ki ne játszassék, hogy továbbá a kormány a parlament pártjaiban

lelje támasztékát. Ugyanis egyáltalában nincsen joga a királynak a miniszterek személyében az országnak nyakára kormányzókat küldeni, mert hiszen a kinevezési jog érvényesítésével a királynak, a tényleges kormányzatra való befolyása kimerült; ha azután a kinevezett kormány a parlamentben támogatást nem talál, úgy az országnak ügyeit a kinevezett kormány a parlamentáris szabályai szerint tovább nem viheti s vagyonát nem kezelheti.

A parlament az országra nézve ugyan az, a mi a közgyűlés a törvényhatósági joggal bíró városra vagy megyére nézve s valamint a polgármester vagy alispán a megválasztás tényével nem nyer jogot a városi vagy megyei törvényhatóság rendeletei és akarata ellenére a törvényhatóságot megillető jogokkal élni, éppen úgy nincs joga a király által kinevezett miniszternek sem a képviselőházat jogköréből kiközösíteni s az országot a parlament akarata ellenére, a király parancsa vagy kényuri akarata szerint kormányozni.

Egyéb iránt hiszen köztudomású, hogy az Ő Felsége által kirendelt kormány s illetve Ő Felsége által, a képviselőház folyton elnapoltatott s éppen ezen szinte törvény és alkotmányellenes tény akadályozta meg s tette lehetetlenné azt, hogy az ország kormányzatának folytonossága fentartható legyen.

A kormányzat folytonosságának törvényszerű fentartása nem azt követelte meg, hogy a felelősség nélküli miniszterek, mint ügyvivők, mint teljhatalmu balsák turkáljanak az ország vagyonában, vérében és felforgassák az önkormányzati közviszonyokat, hanem ellenkezőleg azt követelte volna, hogy a parlamentnek egy vagy több pártjából neveztetett volna kormány ki és a képviselőház jogkörében meghagyatott volna az ország ügyeinek belátásszerű parlamentáris kormányzata.

Ezzel szemben Ő Felségét csakis és kizárólag azon jog illette volna meg, hogy a törvényhozás által hozott határozatokat, törvényeket vagy szentesíti vagy azoktól a szentesítést megtagadja s ám megtagadás s így vélemény eltérés esetén a vitás kérdések — régi

törvényeink szerint pártkülönbség nélkül meghívandó — magyar tanácsosok meghallgatásával, vagy pedig országgyűlési feliratok és királyi leiratok alakjában lettek volna csak alkotmányszerűen elintézhettek.

„A kormányzás törvényességének köteleességszerű elismerését nemcsak megtagadták, hanem a végrehajtó hatalom körébe való belenyúlással felidéztek, szították, szervezték és irányították az alárendelt hatóságok, nevezetesen a törvényhatóságok ellenállását oly kérdésekben is, melyekben azok a törvényt és a kormányrendeleteket feltétlenül végrehajtani kötelesek.”

Teljesen valótlan és merőben alkotmányellenes a kiáltványoknak azon kijelentése, hogy a kirendelt miniszterek — helyesebben ügyvivők — kormányzása törvényes lett volna s hogy ilyen — az alkotmányos és parlamentáris élet teljes figyelmen kívül hagyásával — kirendelt ügyvivők kormányzatának törvényességét: Magyarország köteles lett volna elismerni; mert hiszen sem az ügyvivők, sem kormányzatuk törvényességének elismerésére a magyar törvénytárban rendelkezés nincsen, sőt éppen ellenkezője van; mert hiszen a parlamentáris és alkotmányosság jogfogalma, lényege, szervezete és működése kizár minden abszolutisztikus és autokratia ténykedést; nem ismer királyi kényszert és közvetlen kormányzatot az uralkodó részéről.

Ugyanilyen valótlan állítása a kiáltványoknak az is, hogy a törvényhatóságok a végrehajtó hatalom körébe való belenyúlással eszközölték volna az ellenállást; mert hiszen a törvényhatóságoknak ellenállása egy betűvel sem ment túl azon a határon a mihez a törvényhatóságoknak törvényes joguk volt; éppen megfordítva áll tehát a dolog, mint a kiáltvány mondja, mert a törvényhatóságok éppen a törvény által előírt köteleességüknél fogva utasították vissza egy törvényellenes s az alkotmányban létjogosultsággal nem bíró királyi ügyvivőségnek a törvényes rend felforgatására irányult merényleteit és erőszakoskodásait.

Az is merőben valótlan és a tényekkel teljesen ellentétes állítása a kiáltványoknak, hogy a törvényhatóságok feltétlenül kö-

telesek lettek volna végrehajtani a kir. ügyvivőknek rendeleteit, mert hiszen a kir. ügyvivőknek semmiféle kormányzati hatalmuk nem lévén, mindenféle rendeletük eredetileg érvénytelen és így nem lehet kötelező joghatályu; ellenben az alkotmányban és törvényben gyökerező önkormányzati elveknek egyenes követelménye az, hogy a királyi ügyvivők hatalmi erőszakon nyugvó rendeleteit a törvényhatóságok egyenesen visszautasítsák s annak végrehajtását megtagadni tartoztak.

(Folyt. köv.)

A politikai helyzetről.

* **Fájdalom**, az önzetlen hazafiság vesztett értékben és sulyban is! — írja Vass Béla gróf. A jelszavak megbénították a cselekvőképességet. Inficálták a magyar nemzet különböző rétegeit és a betegesen fejlődött elmék nem tudnak kievickélni az ál-szabadelvűség és hazafiság összevegyített kaoszából. Maholnap úgy állunk itt Magyarországon, hogy teljes lesz a zavar és nem értjük meg egymást. — Bizony igaza van Vass Béla grófnak. Megáll az ember esze attól a könnyelmű, nyomoruságos viselkedésről, melyet itt ott szemlélünk. Az önzetlen hazafiság bizony alig található; érdek dominál minden téren. Ma esküszik, hogy így meg amugy fogja szívén viselni a haza ügyét. Holnap pedig, mikor az ut nyitva van előtte, hogy esküjét beváltsa — azon töpreng, miképp használja ki a helyzetet hitvány, önös érdekeinek kielégítésére. Veszteget, hogy ötöt annál dusabban megvesztegessék. Mig a közélet lelkiismerete nem tiszta, addig nyugodt, közhasznu munkálkodásról szó sem lehet...

* **Zsidó-párt Magyarországon.** Egyelőre 3000 zsidó zionista szövetségbe állott Magyarországon; 65 követjük országgyűlést tart, hódolatát megtáviratozza Ischlbe s kijelenti, hogy a magyar képviselőház nincs a helyzet magaslatán; a „képmutatás, a gyávaság és az opportunizmus e világában csak a zionizmus képviseli az igazságot, amelynek előbb-utóbb győznie kell”. Mi a zionizmus? „A zsidó nép abszolút jólétére törekszik, pártpolitikát nem üznek, csak zsidó nemzeti politikát” — mondják ők, a zsidók. Vajjon mi az a zsidó nemzeti politika? Talán külön zsidópártot akarnak a képviselőházban, mint az oláhok? Vajjon a zionisták hazája az ígért földje: Palesztina-e, avagy Magyarország? Az egységes nemzetben,

a mely Magyarországot tekinti hazájának, felekezeti különbség nélkül minden honpolgár — még az új honpolgár is — helyet foglalhat, akár magyar, akár ló, ha német vagy román, zsidó vagy örmény. A „zsidóisták“ pedig — gyűléseik és határozataik bizonyítják — külön párttá szervezkednek, erre a célra külön alapot gyűjtenek, „agitációs bizottságokat alakítanak, brosúrákat adnak ki“ s kimondják, hogy a magyar sajtó, amint most van, „nem alkalmas a zsidó érdekek képviseletére“, tehát még zsidóbbá teszik lapjaikat vagy külön lapot indítanak; külön zsidó tornaegyesületet alapítanak és „elfogadták a magyarországi zionisták országos szervezetéről készített új alapszabálytervezetet“. Két napig tanácskoztak efelett Budapesten. Wekerle miniszterelnök gyönyörködhetik a polgári házassággal teljesen bepolgárosodott „zsidóisták“ bátorágában. Goldstein Számiék új államot teremtenek az államban. Az alapot már lerakták „Judapesten“. Az ilyen és ehhez hasonló pöffeszkedések bátorítják a Románia és Galicia felől beözönlő pájeszes új honpolgárokat léptenyomon — letelepedésre nálunk... A székelyek pedig vándorolnak — Amerikába...

* **A darabont fiókák.** Cseresnyés János csanádmezei főnök az elmúlt haladó-párti korszakban hatalmas ur volt. Mindenkit eltett lábálól, aki darabont nem volt. Elmozdította Hervay István alispánt és helyébe kinevezte Farkas László árvászeki elnököt s árvászeki elnöknek kinevezte Barna Sándor elnököt. Elmozdította továbbá Tóth József főjegyzőt és kinevezte helyébe Dedinszky Bélát; Dózsa Sámuel főügyész helyébe Dr Gerő Géza ügyvédet. Azonkívül aljegyzőknek egy csoportot ügyvédjelöltet nevezett ki. Elmozdított ezenkívül egy sereg főszolgabíró és szolgabíró és valamennyit helyettesítette a kreatúráival. Ezek az urak folyó évi április 12-ig el látták úgy a hogy a hivatalukat. Ak-

kor jött az új belügyminiszter rendelete, amelyvel felhívta a régi al-kötmányhü tisztviselőket, hogy foglalják el régi hivatalaikat. Ez meg is történt. Most aztán előállottak Cseresnyésnek a hivatalokból kiparancsolt emberei s a belügyminiszter rendelete ellen panaszt adtak be a közigazgatási bírósághoz. Panaszukban elöadták, hogy ők a legközelebbi tisztújításig törvényes tisztviselői a vármegyének, őket elmozdítani nem lehet, mert ha ez lehetséges, akkor „megdől Magyarországon minden törvénytisztelet“. Kéri tehát a közigazgatási bíróságot, mondja ki, hogy a belügyminiszter rendelete semmis s hogy ők törvényes jogaikban és igényeikben a legközelebbi tisztújításig nem háboríthatók. A panaszt szerdán tárgyalta a közigazgatási bíróság Wlascics Gyula elnöklése mellett, Nagy János bíró előadásában. A bíróság mindenekelőtt kimondta, hogy az alispán elmozdításához a főispánnak joga nem volt az őt helyettesített Farkas alispánnak panaszát tehát visszautasítandó. A többi tisztviselő két csoportra oszlik. Azoknak, akiket a főispán a régi tisztviselő helyébe nevezett ki, nyugdíjra, illetve végkielégítésre *joguk van*, mert kineveztetésük a főispán törvényes jogán alapult, ellenben azoknak a tisztviselőknél, akiket a főispán üresedésben levő állásokra nevezett ki, semmiféle igényük nem lehet, mert kineveztetésük *törvénytelen*.

* **A közigazgatás reformja.** Andrassy Gyula gróf belügyminiszter megbízta Dr Fábry Sándor békéscsaba megyei főispánt a belügyi reformokra vonatkozó törvényjavaslatok központi munkálatainak való közreműködéssel. Fábry Sándor, aki hasonló minőségben Széll Kálmán minisztersége alatt is jelentékeny munkálkodást fejtett ki a belügyminiszteriumban, a községi és körorvosok államosítására, továbbá a vármegyei pénztárak és számvételek visszaállítására vonatkozó reformmunkálatok anyagát készíti elő, amelyet Andrassy Gyula

gróf az ősz folyamán tartandó közigazgatási szaktanácskozás elé terjeszt.

* **A körorvosok fizetése.** A belügyminiszter méltányolva a vármegyei körorvosoknak a fizetésjavítás tárgyában évek óta hangoztatott panaszát, legközelebb rendezni óhajtja a körorvosok illetményeinek kérdését. E célból rendeletet intézett az összes alispánokhoz, hogy a vármegye járásainak területén lakó körorvosokra vonatkozó kimutatásokat tíz nap alatt terjesszék föl. E kimutatások a körorvosok működési körére, fizetésére és utiátalányára vonatkoznak.

* **Az új munkás-törvény.** Az országos ipartanács állandó bizottsága Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter felkérésére Wekerle Sándor miniszterelnök vezetése alatt tárgyalta a munkások betegség és balesetre való biztosításának főbb elvi kérdéseit. A kereskedelmi miniszter ez alapon a törvényjavaslatot kidolgoztatta és az érdekelt köröknek azzal küldötte meg, hogy jövő hó 3-án d. e. 10 órakor a kereskedelmi miniszteriumban megtartandó értekezleten tárgyalják. Az egész javaslaton végigvonul egyrészt az az elv, hogy a munkások terheinek könnyíttessék és ebben leli magyarázatát, hogy a munkások a betegségleyezés költségeihez az eddigi kétharmad rész helyett csak 50 százalékkal fognak járulni, a baleset-biztosítás költségeihez pedig egyáltalán nem; másrészt dacára annak, hogy a munkások az egyik biztosítási ághoz semmivel sem járulnak, a munkások az egész közös biztosítási szervezetben, annak minden egyes szervében a munkaadókkal teljesen egyenlő képviseletet nyernek. Ez az első magyar szociális törvényjavaslat, melyben a pártos munkaadók és munkások között megvan. A javaslat legfontosabb rendelkezése a két biztosítási ág egyesítése egy közös pénztárrá, mindkét biztosítási ágazatban azonos és közös szervekkel, ami a biz-

tosítást tetemesen olcsóbbá, az eljárást pedig egyszerűbbé teszi. A kormány erre a javaslatra és annak lehetőleg mielőbbi törvényerőre emelésére oly nagy súlyt fektet, hogy Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter azt már október 10-én az országgyűlés újbóli összejövetelén napján be fogja nyújtani.

KÜLÖNFÉLÉK. Paraziták.

A szomszéd Románia szédületes gyorsasággal haladt az állami tönt felé. Nyikulaj vajda fia azonban dicséretes példával mutatták meg, hogy miképpen kell jó hazafinak lenni. A hivatalnokok önként mondtak le hivatalukat bizonyos részéről az állam javára, a ház- és földbirtokosok pedig nem vették rossz néven, hogy az adócsavaron egyet rántott a miniszterium. Ezzel egy időre megállt a lejőn Románia rozoga szekere.

Követendő példa bármelyik nemzetre nézve, mely hazafiságát az anyagiakban is be tudta mutatni a nagy világ előtt.

A magyar társadalomnak vannak parazitái, kik élődnek a nemzet tésén, a kik külön-külön és együttesen is tanulhatnak román szomszédainktól. De az ő elvük: prima persona sum ego.

Annyira sokan vannak és annyira különfélék ezek a paraziták, hogy nem vagyunk képesek rendszerbe szedni őket. A társadalom minden rétegében feles számmal usznak az árral, nem egyszer a munkában meggöngyödték elől habzsolják fel a szövány étket. Majd mételeyhi-tessé bontják meg a társadalmi egységeket, hogy a zavarosban annál kényelmesebben halászhasanak.

Mind ezen sokféle paraziták között leghazafiatlanabb csoport az, mely a munkát resteli s talán némelyekkel rendelkezik; talán elég képzettnek találja magát arra, hogy mások vére szipolyozásával munkátalan életét fentarthassa és ecimen magát idő előtt nyugalmaztassa.

A „SZEKELY-UDVARHELY“ TÁRCÁJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Írta: Connert János, ford. Balásy Dénes.

(57. folytatás.)

Minthogy pedig a jobbágyokat rendes hadi szolgálatra nem lehetett alkalmazni, már azért sem, mivel hogy ezt a terhet egyebekkel együtt úgy sem voltak képesek hordozni, annak okáért közülök a fejedelmek kiválogatták a vitézbbeket és jobb módúakat és ezekből egy külön lövészcsoportot szerveztek. Képeztek belőlük és általuk egy új rendet, a darabontok vagy pixidariusok rendjét. Katonai okok birták erre a fejedelmet, János Zsigmondot. Velök és bennök egy gyalog csapatot teremtett magának; a fentartás és fölszerelés kevésbe került és bármely pillanatban rendelkezhetett azzal mégis. Fő és csaknem kizárólagos fegyverök a puska volt, amelyet magoknak kellett megszerezniök; nem könnyű dolog, mert a fegyver akkor igen drága volt. Ezen egész időszakon keresztül a tüzi puska volt a legfőbb katonai fölszerelési eszköz.³⁷ Ezen kívül vörös egyenruhát viseltek, uniformist, amit maguk vásároltak maguknak,³⁸ s ez után a vörös uniformis után nevezték őket aztán vörös darabontoknak. Benkő zöld darabontokról³⁹ is tesz említést; ez a név azonban nem

fordul elő az oklevelekben. Teljes fölszerelésökhöz tartozott továbbá egy pár szines, többnyire vörös bakancs, vagy cepök is. 1665-ben keresvesen panaszkodnak a háromszékiek, hogy a bakancs oly drága lett, hogy felnőtt embernek 2 ft. 50 dénárba kerül. A széki tisztviselők folyvást intik őket, hogy bocskorban ne járjanak. Kérelmezik hát, engednék meg a brassói timároknak, kiknél vásárolni szoktak, hogy azok a bőrt festhessék.⁴¹ A lábbelijök a behívottaknak egyébránt a későbbi időben is nyomorúságos volt. 1683-ban a fölkelési parancs különösen kiemeli, hogy mindenki jól öltözzék meg, tisztességesen öltözve, jó fegyverrel jelenjék meg és ne bocskorban, mint ezélt.⁴² Bizony a szerszám és fegyver, kivált mikor a darabontok és löfök a szabadosokkal is összerúgtak, igen gyarlandó vala. A fejedelmek néha támogatták őket, tekintettel a hadmezőn való nagy jelentőségükre. 1636-ban a többi közt, Rákóczy György 2000 puskát hozatott nekik, még pedig azért, mert a gyalogság használhatóbb és elmentőbb, mint a lovaság és könnyebb egy lovaságot, mint egy gyalogságot összeállítani. A gyalogság nagyobb alkalmazhatóságának oka egyébként a jobb fegyverzet volt, másfelől a jobb régula.

A lovaság nagy előnyét, a gyors

mozgékonyt, hogy valamiképpen a gyalogság több rendbeli alkalmazhatóságával összekösse, azért szervezte és alkotta II. Rákóczy György 1655-ben az ugynevezett lovas puskásokat, mely mintegy 500 emberből állott és egészen legközelebbi századig fenmaradt.⁴³ Bizonyos lovasított gyalogság az, annak lenne nevezhető és fő fegyvere a puska. A szükséghez képest, majd lovasul, hol gyalogként alkalmazták őket.

A lovas puskásoknak még a löfök rendjébe való emelése után is, mihelyt szükségesnek látszott, a parancsnok rendelkezése le kellett szállniok a lóról és gyalog harcolni. Puskaporról, ólomról persze maguknak kellett gondoskodni, a mellett maguknak beszerezni a lándzsát is, a szokott lovas fegyvert. II. Rákóczy 1655-iki kiváltság levele szerint, minden általános vagy részleges fölkeléskor a szükséghez képest, a lovas puskásoknak rendelkezésre kellett állniok.⁴⁴

... A hadi terheknek egyesekre való felosztása dolgában a széki tisztek intézkedtek. Ez főleg részleges mozgósításkor történt, mert általános felkelésnél be kellett hívni minden a mustarlistába beirt fegyverfogható embert. A részleges mozgósításra behívottakat, melyre nézve a fejedelem vagy az országgyűlés rendelkezett, a székekre vetették ki,

miféle kulcs szerint szólitották be az egyes székekből a vitézeket, s a székek minő alapon állították volna össze az elküldendőket, adatok híján nehéz megmondani. Kétségesnek látszik azonban, hogy minden egyegy kisebb csapatot, az összes székekből állították volna össze. Hogy azonban az őrségi csapatok kicsiny számát pl. több székből írták össze, az egyebek közt abból a tényből tűnik ki, hogy minden egyes székek szakasza mellé tiszteket kellett adni.⁴⁵ Ez kétségtelenül kiviláglik abból a reformjavaslatból, melyet Béli Pál 1670-ben Apafi fejedelemnek terjesztett elő.⁴⁶ Azt ajánlja ugyanis a fejedelemnek Béli, hogy részleges mozgósítás esetében egy vagy két székek a szükséges csapat számig, mozgósítsa az egész legénységet. Ennek az a haszna, hogy a széki kapitányok ezekkel a csapatokkal együtt jönnek-mennek és a rendet köztük maguk tartják fenn. E mellett a rendszer mellett az idejében való felváltás is lehetővé válik aztán, mert a parancsnokok ekkor ügyelnek majd a legénységre, nem úgy, mint most: az egyik jó, a másik meg, csupa csadara mindenben. Azon kívül a részleges hadmozgatásnál igen gyakori, tudjuk és tapasztaltuk, hogy a szegények hivatalnak be, míg a java az embernek otthon marad, szóval a székekből igen nagy a pártalkodás. (Folyt. köv.)

Ezek az idő előtt, minden látható ok nélkül magukat nyugalmaztatott hivatalnokok az igazi paraziták.

Valóságos rendszeres zsarolók, a nemzet testén munkátlanul elősködő, hazafias érzéstől teljes üresen paraziták.

Nem akarjuk a politikai okok miatt nyugalmazottakat felemlíteni, bár ezekhez is igen sok szavunk volna. Ezek a zsiros fazekak körül kotnyeleskedő legyek, ha letűnnek az élet szinpadáról, akkor volnának valóban önzetlen hazafiak, ha nem fogadnák el az ország, az adózó polgárok véres verejtékéből összekuporgatott adójuk könnyőrfellegeit. — Mennyi sebe, mennyi nyomorúsága van az államnak, melyet a naplopóknak kipsztott pénzzel gyógyítani, enyhíteni lehetne.

De teljes nyomatékkal kárhoztatjuk az ugynevezett közhivatalnokok spekuláns seregét. Nincs pénz oda, ahova kellene, de van ezeknek az elősködőknek a dédelgetése.

Egy pap élethossziglan küzd terhes pályáján és még maig sem számíthat gondtalan öregségre. Vagy ősz fejjel, roskatag tagokkal kell az emberi élet legvégső határáig hirtetni az ur igéjét és ugyszólva az oltár előtt lehelni ki lelkét, vagy inséges vénségre hajtani fejét kóros kemény párnáira. Egy tanító teljes önzetlenséggel áldozza életét a haza oltárán, még száraz kenyérré is alig elég fizetésért. (Axentye Szóver 1500 koronát kapott életfogytiglan az enyedi vérfürdőért. Szerk.) A munkától nem szabad hazafias lelkesedéssel, nyomorúság nélkülözéssel küzdő tisztviselő felja az állam szekerét. Mig amazok a paraziták nyalják épen és egészségben zsiros szájuk szélét és nem egyszer tündökölnék a munkás embereknek a hátán lovagolni akarásban.

Sokszor gondoltunk ezekre, sokszor nyomtuk el fájdalmas érzéseinket e nemzet testén elősködők miatt, mert tudtuk, hogy az a rendszer, mely elég vak és elég gyáva volt a patronus létráján piócaként a nemzet testére rakni, ugyanaz elég gyáva is ugyanazon létra segítségével fentartani őket tovább is parazitáknak.

Ujrendszer, új aera előtt állunk. Éppen azért elérkezettnek látjuk az időt, hogy ezekre felhívjuk a kormány figyelmét. Nyomatékkal követeljük, hogy indítson erélyes vizsgálatot az idő előtt nyugalmazottak kolóniája ellen és hányja ki azok közül a parazitákat. Vagy állítsa munkába s végeztesse velők azt, a mit tudnak, vagy pedig könyörtelenül dobja ki a nyugalmazottak sorából.

Ez az igazság! Vagy dolgozzunk az állam javáért, vagy emeljük a haza érdekét személyes és vagyoni javainkkal. Ez a hazafiság!

Ha nem tudnak az ilyenek az oláhtól hazafiságot tanulni, tanítsa erre a kormány teljes súlyával.

Legyen egyszer már vége az utálatosan undorító régi rendszernek s hadd hulljanak le a nemzet testéről amaz ingyen élők.

Van elég sebe, elég nyomorúsága a nemzetnek ezek nélkül is. És amaz ingyen, nem egyszer épen kárhözatra kidobott pénzzel igen

sok nyomorúságot be lehetne foldozni. Tekintsük már egyszer komolyan a haza érdekét s a prima persona sum ego elveket valló elősdiéket jó lesz már egyszer szelnek eresztetni.

Ezt kívánja a közvélemény, ezt a hazafiság! *F-n Sz-g.*

— **Aranylakodalmom Homoróddarócon.** Dr Spányik József nyug. m. kir. honvéd törzsróvos, homoróddaróci községi orvos és neje szül. Mihályi Julianna — mint tudósítónk írja — f. hó 20-án tartották meg aranylakodalmukat, melyen a közeli és távolabbi rokonokon kívül is számosan résztvettek. Az ünnepség templomozással kezdődött, ahol Baku György helybeli ág. ev. szász lelkész tiszta és érthető magyar nyelven mondott buzgó imát s újból megáldotta az 50 év előtt kötött frigyét. Templomozás után a vendégek az orvos vendégszerető házában gazdag ebédhez ültek, mely az estéli órákig tartott s a hol Baku György lelkész, Jákóbi János, Kiss Jenő helyettes jegyző és Borosnyay Gábor honvédszázados — ez utóbbi a család nevében — lelkes felköszöntőkben éltették az aranylakodalmat ülő párt. Jól esett e „zöld szászszággal“ vádolt községben látni és hallani a szász papot magyar nyelven imádkozni s gyönyörködni abban, hogy az ünnepségen — bár a szászok is szép számmal voltak képviselve — csak magyarul beszélt mindenki, a szász vagy német szónak hire sem volt. Magyar vendégszeretet és magyar szeretet jellemezte az egész daróci ünnepséget. (Hát ez rendjén is volt — egy m. kir. honvéd törzsróvos jubileumán, a hol „szász szónak“ semmi jussa nincs. Elégge keserget az osztrák „Gotteshalte“-jával még a templomban is. Bár itthon, magunk közt — né boszantsanak. Szerk.)

— **Kitüntetett székely tanítók.** A Magyar Földhitelezet által alapított, a községi faiskolakezelő tanítók és gyümölcsfa-tenyésztést oktató kertészek érdemeinek jutalmazására szolgáló jutalomdíjakat Darányi Ignác földművelésügyi miniszter most adományozta oda az ország legérdemesebbjeinek. Ezek közül a 200 koronás díjából a Székelyföldön: Ferenczy József csikkarcfalvi, Kovács Mihály parajdi, Balogh Dénes zabolai, Popovics János aldobolyi tanítók, illetve igazgatótanítók nyertek el egyet-egyet.

— **Esküvő.** Gyarmathy Ákos helybeli kereskedő minap esküdtött örök hűséget Jánossy Mariskának Brassóban

— **A huszonkettedik.** A marosvásárhelyi új képviselővel, Fenyvesi Somával, akiről az „Egyenlőség“ című zsidó felekezeti újság megjegyzi, hogy „tollforgató ember és jó szónok hireben áll“, 22 zsidó tagja van a magyar képviselőháznak. Fenyvesiről érdemes feljegyezni, hogy az utolsó erdélyi főrabbinak unokája. A huszonket zsidó képviselő így oszlik meg: függetlenségi és 48-as partiak dr. Baria Ödön, Szatmári Mór, dr. Bakonyi Samu, dr. Kelemen Samu, dr. Rajk Aladár, dr. Nagy Samu, dr. Molnár Jenő, dr. Farkasházi Zsigmond, dr. Vison-tai Soma, dr. Fried Lajos, dr. Sag Manó, dr. Hajdu Frigyes, dr. Kardos Samu, Lányi Mór, Hirtenstein Lajos, és dr. Fenyvesi Soma. Az alkotmány-pártnak egy zsidó tagja van, dr. Markbreit Gyula. A demokrata párt tagjai: dr. Vázsonyi Vilmos, dr. Leitner Adolf és dr. Bródy Ernő. Párton-kivüli: Sándor Pál. Szocialista: Mezőfi Vilmos.

— **Beiratások a községi iskolába és óvodába.** A székelyudvarhelyi községi elemi fiú népiskola I—VI osz-

tályába és a vele kapcsolatos óvodába az 1906—7 tanévi beiratkozások tartanak f. évi szeptember hó 1., 3., 4., 5. napjain a községi iskola tanácskozó terében, illetve az óvoda helyiségében. Felvétetnek a fiú iskolába: a hat életévüket már betöltött, de a tizenkét évet még túl nem haladott fiú, az óvodába pedig a 3—5 éves fiú és leány gyermekek. A növendékek semmifele díjat nem fizetnek; a szegényorsu tanulók ingyen tankönyvekkel és taneszközökkel is ellátatnak. Felkérletnek azonban a jobb sorsban levő szülők, hogy a szegény tanulók ellátása céljára a beiratások alkalmával tetszés szerinti pénzbeli segéllyel adakozni s esetleg használt, de a szegény növendékeknek még alkalatható ruhasegély adakozás iránti jó szándékukat is ugyanakkor bejelenteni sziveskedjenek. A tankönyvek, — miután új tanterv lépett életbe — kevés kivétellel, mind megváltoztak. A használandó könyvekről tájékozást nyújtanak a helybeli könyvkereskedők, vagy a tantestület tagjai. A tanév szeptember hó hatodikán nyílik meg. *Az igazgatóság.*

— **Az elpatkolt Székely Újság legendája.** A „Székely Újság“ kátyuba jutott és kiadta lelkét... Itt fekszik előttünk a haladók koponyájának hitvány műve... Hiányzott belőle az életet fentartó erő és — igazság. De azért ez a rozoga jármű volt a rövid életű eszárú biztos diadal-szekere Bezeg akkortájt nem nyikorogtak kerekerei... De mióta a mostani kormány jóvóltából megszűnt a bögözi országuton a teherközlekedés, üresen dőcögött a megszokott uton. Nem látta senki szívesen, pedig ingyen ment mindenhová... Erre kapaszzkodott Ember János tanfelügyelő is hűséges tollnokával Chalupka Rezsővel; innen pocskolta mostani miniszterét: Apponyi Albertet, a tanfelügyelő — meggyőződésből; valószínűleg annak hatása alatt becsmérelték le egyik iskolában Apponyi műveit. De ki is gondolta volna akkor, hogy az az Apponyi, akit a tanfelügyelő annyira lekritizált, még közoktatásügyi miniszter is lehet... és horribile dictu, éppen Ember János lett most már engedelmes alantasa a miniszternek. Chalupka tollnok ur is abban a reményben kapaszkodott a kifésához, hogy így hamarabb juthatna el az akkor közel látszó tanfelügyelőségi pozícióra... Ez ugyan nem sikerült, mert mihielyt kibontakozott az új közoktatási miniszter hatalmas alakja a láthatáron, elmenekült tanfelügyeléstől, otthagya a többször is papírra mázolt szilárd „meggyőződést“; mi megtaláltuk, hogy el ne hagyják újból, ide szögeztük... Mit szólunk Török Pálról? Ő kitartotta a mig — volt miből... Most már csak a Székely Újság emlékein fog merengeni, melyek szobája egyik sarkában szépen meghuzódva, sokáig fogják hirdetni a haladók dicstelen életét és elmulását... Nyugodjék békével!

— **Villámhárító — pálinka.** Már szóvá tettük, hogy mostanában igen gyakran használják a pálinkát egyes bűncselekményeknél — villámhárítóknak. Most ismét egy esetről számolhatunk be. Biró István Ferenc zetelakai lakos Szent István napján este 10 óra tájban hazafelé tartott a község utcáján. Eközben Dakó András (Imréé) és Pál József (Lajosé) megtámadták s állítólag minden ok nélkül egy kifésával agyba-főbe verték. Sebei — orvosi vélemény szerint — 24—26 nap alatt gyógyulhatnak. A tettesek azt adták — bevett szokás szerint — okul, hogy nagy mértékben ittasok voltak. Azt hisszük — a bíróság majd kijözönitja őket és jövőre elmegy a kedvük az ártatlan emberek tetteles inzultálásától.

— **A polgári önképző és segélyző-egylet** minapi nyári táncmultsága — tekintve az esős időjárását — re-

ményen felül sikerült. Ezalkalommal felülfizettek: Gyarmathy Ákos 5 K, Solymossy Endre, Pék József, Tamás Balázs és Barabás Albert 2—2 K, Dr Damokos Andor, Dr Ráczkóvi Sámuel, Szentpéteri Gergely, Jakabffy Lajos, ifj. Kassay Gyula, Nuszbaum Ignác 1—1 K, Hodor Károly és Péter József 60—60 f, Biró István, Képiró Lajos és Biró Gyula 50—50 f, ifj. Rápoli Károly 40 f, Toth Márton, ifj. Orbán Dénes 20—20 fillér. Fogadják az egyesület hálás köszönetét.

— **Betört oldalbordák.** Egy fejsze fokával sok oldalbordát lehet betörni. Csog János erdőfülei lakos azonban — ezuttal csak (!) kettőt ütött be, még pedig minden alapsabb ok és indok nélkül. Ifj. Fosztó József (Sámuelé) erdőfülei lakos ugyanis minap marhákat legeltetett. Hazafelé terelgette immár az állatokat s eközben azok Csog János rétyjére bementek. A kaszálo tulajdonosa éppen arra járt szekerével és fejszével a karján. Elöntötte a méreg, mikor meglátta, hogy kaszáloján idegen marhák legelnek. Fosztótól azt kérdezte, hogy az ő marháiból is vannak-e a rétyjén és melyek azok? Fosztó erre megfordult és mutatta a marhát. Csog felhasználva az alkalmat, sem szó, sem beszéd, úgy oldalba csapta fejszéje fokával Fosztót, hogy annak két oldalbordája menten betört s most a szenvedett belső sérülések következtében halállal vívódik. Így szokták büntetni Erdőfűlén a prevárikációt az indulatos emberek. Azonban ehhez a bíróságnak is lesz néhány szava, mert Csog uram — aligha ittas volt...

— **Városi közutaink** nyáron és télen egyformán használhatatlanok — igen gyakran. Sokszor hetekig nem lehet vizet kapni belőlük. Ezen az állapoton változtatni szükséges. A kutkezelőt szigorúan ellenőrizni és szükség esetén megbüntetni nem ártana, sőt a kutak pontos vizsgálata végett — kellene.

— **Tánciskola városunkban.** Simkó vits József okl. táncitanító szeptember hó elején városunkba érkezik és szokásos tánciskolai tanfolyamát megnyitja.

— **Újabb telefon-rendelet.** Sokat foglalkoztak már a lapok a kereskedelemügyi miniszterium azon rendeletével, mely „egy hasznos intézkedéssel a telefonelőfizetők érdekében“ voltaképpen megint csak megdrágítja a telefonberlésnek nálunk különben is túl magas díját. Az előfizetőnek, különösen a kereskedőnek érdeke megkívánja, hogy a neve a folyton bővülő telefonjegyzékben könnyen feltalálható legyen s hogy cége, címe esetleg több alakban is szerepeljen a jegyzékben. Ezt megengedi most a rendelet, de az engedményt megadóztatja azon kikötések és feltételek által, a melyekhez az engedményt fűzi. Azt mondja ugyanis a rendelet, hogy a távbeszélő hálózatok előfizetőinek a névsorába minden előfizető neve ingyen csak egyszer vehető fel s az egyszeri felvétel szövege sem haladhatja meg a 70 betűt. Ha a díjköteles szöveg — mondja a rendelet — 70 betűnél többet tartalmaz, minden 35 betű után három korona évi díj fizetendő. Az az előfizető, aki állomását egynél több elnevezéssel kívánja a névsorba felvételni, minden egyes felvételért 6 korona évi díjat fizet. A nem nagyon szerencsés rendelet további része a következőket tartalmazza: A megállapított díjak a naptári év kezdetén egy összegben és előre esedékesek és az előfizetési díjakkal együttesen szedetnek be. A lefizetett díjakról a hivatal (pénztár) nyugtát állít ki. Évközben bejelentett olyan díjköteles szövegek felvételeért, a melyek az év folyamán kiadott névsorok mindegyikében már nem jelenhettek

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban

Gyertyánffy J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.

meg, a fennebb megállapított díjnak a hányada fizetendő, a hány-szor az évben névsor még megjelenik. Például, ha a névsor éven-kint négyszer jelenik meg s a díj-köteles szöveg csak az év második felében kiadott névsorba volt felve-hető, az előfizető a 6 koronának a felét fizeti. A kik a névsorban már ezidő szerint is egyszernél többször szerepelnek, azokra nézve a jelen rendelet határozatai 1907. évi ja-nuár 1-től kötelezők. A közhatóságok, közhivatalok és közjótékony-ságok gyakorló intézetek állomásaira vonatkozó adatok — az állomást bérli hatóság stb. külön kérelmére és a fent említett terjedelemben — egyszernél többször is felvehető a névsorba díjmentesen, azonban ezek is csak legfeljebb háromszor. Ennél helyesebb és hasznosabb rendeletek is kitalálhattak volna a kereskede-lműgyi miniszteriumban.

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujság-kiadó intézete.

Hevesi görög dinnye klgként 9 fillérért kapható: Szentpétery Gergely fűszerkereskedő-nél Batthyány-tér 6.

Batthyány-tér 11. sz. alatti házban az emeleti 3 szobás lakás 1906. szeptember 29-től bérbe vehető, valamint a főreliskola előtti Árpád-utca 17. szám alatti teljesen kiújított ház két lakosztályal azonnal bérbevehető Gyertyánffy Gábortól.

Eladó kocsik. Egy félvi-szeltes kocsit javítva, jótállás mellett és egy új, félolajos tengelyvel, előnyös árban eladó Dávid Gergely kovács-mesternél Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. alatt.

Hegedü-oktatás. Képzett fiatal ember hajlandó bárkit hegedü-oktatásban részesíteni. Cime megtudható a kiadóhivatalban.

Használt gyermekvaságyat megvételre keresek. Cím e lap kiadóhivatalában.

KOCSIK kiváló minőségben és olcsó árakon állandóan kaphatók: Albert Péter kovács mesternél Székelyudvarhelyt. Használt kocsikat be-cserél és kijavít.

STOCK-COGNAC MEDICINAL

Közesség mellett, tiszta borból párolt. Állandó vegyi ellen-őrzés alatt.

GAMIS ES STOCK

pároló-telepe FIUME - BARCOLA

Kapható minden jobb üzletben.

Zene és műének tanfolyam.

Alólirott a nagyérdemű közönség szíves tudomására kívánja adni, hogy Székelyudvarhelyt Árpád-utca 7 sz. alatt f. év szeptember hó 1-én

zene-iskoláját

újából megnyitja, hol zongora, hegedü, citera, cimbalom játékokban, ugyszintén a műénekekben is, a legjobb tanítási módszer szerint alapos oktatást, ugy kezdők és haladók is nyerhetnek.

Minél tömegesebb megbízást kérve vagyok

teljes tisztelettel: Baku Katalin, okl. zene-tanítónő.

Thomassalakliszt

legjobb és legolcsóbb foszfor-savas műtrágya

minden kalászos, kapás és tarar-mánynövény (lóhere, lucerna stb.) részére, valamint szőlő, gyümölcsfa, kerti vetemény és ugar trágyázására is. Szíveskedjék a védjegyre, ólom-zár-ra és tartalom-jelzésre ügyelni!

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz-körut 3. sz. a Thomasphosphatfabriken G. m. b. H. Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben hapható.

A „SZÉKELY UDVARHELY” hirdetse a leg-eredményesebb.

KÉRJEN csak Seller és Kary féle

FREDIN

legjobb tisztítószér minden lábbelihez, fekete és sárga színben. Különösen ajánlható boxfall, oscaria, chevreau térs lakkeipőh. Bécs, X. u.

FIAM VÁSÁROLJ oly kereskedőknél, kik hirdetnek, mert ezek intelligensek és jól fogsz járni. FRANKLIN.

TANKÖNYVEK, TANESZEREK kaphatók: BETEGH PÁL és TÁRSAMAL.

Elvállal teljes iroda- és iskola-berendezéseket olcsó áron

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányu diszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, szines és viragos leveledpapirok és boritékok, levél-kártyák, gyász- képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel. levélpapirosok stb. Nagyválaszték tájképes, viragos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

Állandóan kaphatók mindenféle kész nyomtatványok.

u. m. községi, körjegyzői, szolgálirósági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és külön-féle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másoló-papirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző papirok, könyvkötő-papirok és papirkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden sulyban. Hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldíszek, klozetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Börtárcák, pénzes-erszények, iskolai és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31 (saját ház).

Ajánlják modern gépekkel szakszerűen berendezett

KÖNYVNYOMDÁJUKAT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlják továbbá

KÖNYVKÖTÉSZETÜKET

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki.

Acélirottollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollaszárazak. Író- és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, szines kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDÜ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek, tük. Hangoló-sipok és okarinák. Monogramok fehérnemű és leveledpapiirjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szög-mérő, rajzdeszkák, tolltokok, itatódeszkák, vízfesték minden színben. Eceset. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyegszögek, kapcsok stb.

A Székelyföld legnagyobb kész nyomtatványraktára

Nyomatott Betegh Pál és Társa könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1906.